

NIEPORZĄDEK (20) *sb m*

W pisowni łącznej (19), w rozłącznej (1).

Oba e oraz o jasne.

sg *N* nieporządek (1). ◇ *G* nieporządku (3). ◇ *A* nieporządek (6). ◇ *I* nieporządkiem (4); -em (2), -(e)m (2). ◇ *L* nieporządku (1). ◇ *pl N* nieporządki (1). ◇ *G* nieporządków (2); -ów (1), -(o)w (1). ◇ *A* nieporządki (2).

Sł stp brak, Cn s.v. nierzqd, Linde XVII(XVIII) – XVIII w.

1. Brak porządku, chaos, nieład; inordinatio, perturbatio ordinis Cn (2) :

nieporządek czego (1): ón [Bóg] dawnych ciemności Nieporządek rosprawił/ mocą fwy mądrości. KochPhaen 1.

W przeciwstawieniu: »nieporządek ... porządek« (1): Abowiem zczawszy o głowie pifác/ wnet zás o nógách/ o brzuchu/ krzyżách/ miézfaiąc iedno w drugié. Przeto dla takowego nieporządku/ odwlokło fye do tak długiégo czafu/ iż ich [ksiąg] niechćiano imprymowác/ ażby były flufnym porządkiem opátrzoné SienLek a4.

2. Akt nieposzanowania prawa, przyjętych zwyczajów, norm moralnych (7) : *LeszczRzecz A3; Wierz mi lepzy porządek onby sprawił w Ruśi/ Tylko że zá ftárfzemi on iuz czekác muśi/ Od ktorých nieporządki nawiétfze fie dzyeią PaprPan N2v; nad ftatuta y wolności nafze Koronne prawa [król] fam ábo famowtor vftawiał: Infzich nieporzadkow ni wfpominam dla przedluzenia. PaprUp H; Iż my/ obaczywfy niektóre nieporządki [consideratis ... disordinationibus JanStat 262]/ które fie w królestwie poczęły wzniećác SarnStat 219.*

nieporządek czyj (2): dwanaście Woiewod obrali/ ale dla nie porzadku ich predko ie wzgardzili. PaprUp A4; KlonWor 19.

W połączeniu szeregowym (1): abyśmy wszytki doległości, wszytki krzywdy, wszytki nieporządki ze wszech kątów naszej Rzeczypospolitej przed WKM i przed Pany Radami Koronnemi opowiedali a przekładali DiarDop 106.

3. Stan wynikający z nieprzestrzegania prawa, przyjętych zwyczajów, norm moralnych (10) : *Diar 72; należy opatrzyć, aby to periculum, ktore z tego nieporządku imminet, na nas już się nie obaliło ostatecznie. DiarDop 109; Nigdy okrom ofobliwego grizienia/ ná ten nieporządek [perversitatem] pátrzyć niemogę/ gdy widzę/ áno miŃtrze Ńzkolne práwie zá nic máią ModrzBaz 134; [Miecislaw] w wielkiem nieporzadku Krolestwa odvmral [!]. PaprUp B2, H2; [Petrus Rojsyjus Maureus] iáko z nieporządków nálfzych [...] częftè zártý Ńtroił JanNKar D2.*

nieporządek w czym (1): ukazowaliśmy wielki nieporządek w sprawach sług kościelnych Diar 70.

Wyrażenie przyimkowe: »za nieporządkiem« (3): SkarJedn 339; á żeby [obywatele] zá nieporządkiem wćilki od rzemieŃników y kupców nie byli obćiążeni. SarnStat 286, 69.

4. Niestosowanie się do zasad zachowania zdrowia (1) : *przychodzi nań [na człowieka] pod czas nie z naglá/ ále z lekká przez poŃly fwe/ to/ co go chce kárác zá Nieporządek iego SienLek 31v.*

Synonimy: 1. pomieszanie, zamieszanie; 2. naruszenie, skażenie.

Cf NIEPORZĄDNOŚĆ, PORZĄDEK